

Program razvoja interneta i
širokopojasnog pristupa internetu na
područjima od posebne državne skrbi,
brdsko-planinskim područjima i
otocima

2010

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	3
2. ŠIROKOPOJASNOST.....	3
3. TRENUTNO STANJE.....	4
4. CILJEVI PROGRAMA.....	6
5. EKOSUSTAV.....	8
6. O PROGRAMU.....	10
7. FINANCIRANJE.....	12
8. OČEKIVANI RAZULTATI.....	13
9. ORGANIZACIJA.....	15

1. UVOD

U okviru Programa gospodarskog oporavka Vlade Republike Hrvatske koje vodi Ministarstvo financija te u okviru izrade Strategije razvoja širokopojasnog pristupa internetu koje vodi Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije, (dalje: HAKOM), pripremila je prijedlog „Programa razvoja interneta i širokopojasnog pristupa internetu na područjima od posebne državne skrbi, brdsko-planinskim područjima i otocima“ (dalje: program).

Program se temelji na Odluci Vlade Republike Hrvatske je 16. rujna 2010. godine, kojom se HAKOM-u daje prethodna suglasnost na Izmjene i dopune Financijskog plana HAKOM-a za 2010. godinu, kojima je najveći dio viška prikupljenih sredstava u 2009. godini planiran za potporu daljnjem razvoju širokopojasnog pristupa internetu u područjima posebne državne skrbi, brdsko-planinskim područjima i na otocima, i na Odluci Vlade Republike Hrvatske od 28. listopada 2010. godine, kojom se HAKOM-u daje prethodna suglasnost na Financijski plan HAKOM-a za 2011. godinu u kojem su kapitalnim donacijama rezervirana sredstva za potporu daljnjem razvoju širokopojasnog pristupa internetu u područjima posebne državne skrbi, brdsko-planinskim područjima i na otocima.

2. ŠIROKOPOJASNOST

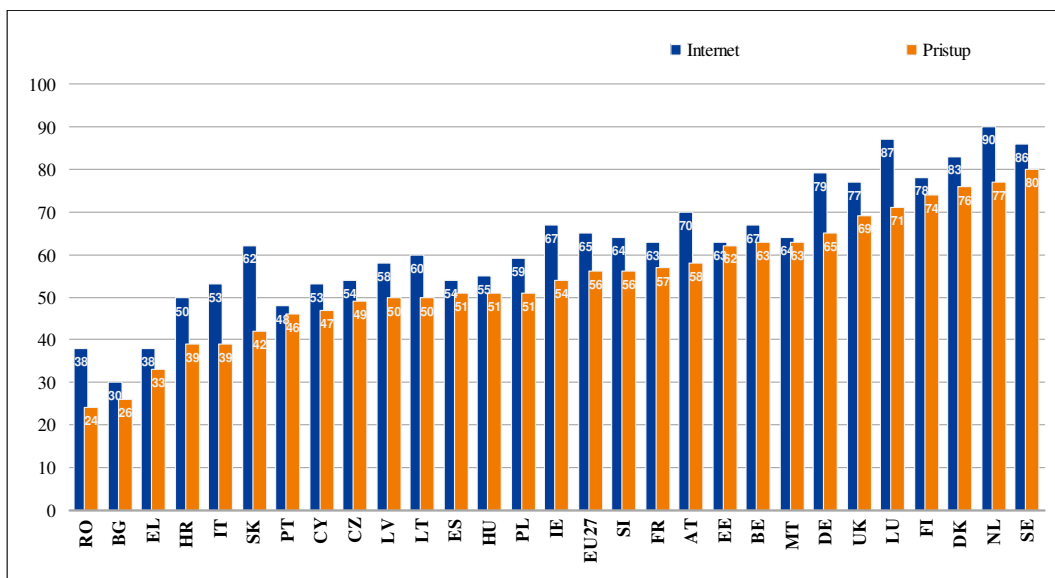
Koncept sveprisutne širokopojasnosti nije samo imperativ gospodarskog razvoja već i nezaobilazni faktor osiguranja učinkovitijeg zdravstva, obrazovanja, znanosti, kulture, turizma itd. Činjenica je da širokopojasnost gospodarstvu omogućuje veću zaposlenost, sveukupan rast i posebno rast u informatički intenzivnim sektorima. U usporedbi sa većinom razvijenih zemalja Republika Hrvatska (dalje: RH) ima relativno mali broj stanovnika pa tako i malo domaće tržište. Stoga se hrvatska industrija mora orijentirati na izvoz. Pristup globalnom svjetskom tržištu uvelike ovisi o rasprostranjenosti širokopojasne tehnologije.

Nadalje, širokopojasnost kao dio razvojne strategije revitalizira ruralna područja na način da pokreće spiralu razvoja tih krajeva tako što mladi prestaju iseljavati, vraćaju se školovani, povećava se intelektualni potencijal, povećavaju se doprinosi itd. Osim toga širokopojasnost je pretpostavka za značajno povećanje učinkovitost zdravstva (e-

zdravstvo), obrazovanja (e-učenje), gospodarstva itd. u tim područjima. Kako nema razvijene Hrvatske bez razvijenih regija, to RH treba nastaviti s programom stimulacije uvođenja širokopojasnog pristupa u slabije razvijene krajeve svjesna da kapital neće ići tamo gdje nema direktnog profita. Naime, hrvatsko stanovništvo uglavnom je okupljeno oko četiri veća regionalna središta: Zagreb, Split, Rijeka i Osijek. Ostala područja slabije su nastanjena i u tom smislu manje atraktivna za komercijalna infrastrukturna ulaganja. Ta činjenica samo pojačava potrebu za daljnjim razvojem širokopojasnosti horizontalnim, regionalnim i sektorskim potporama.

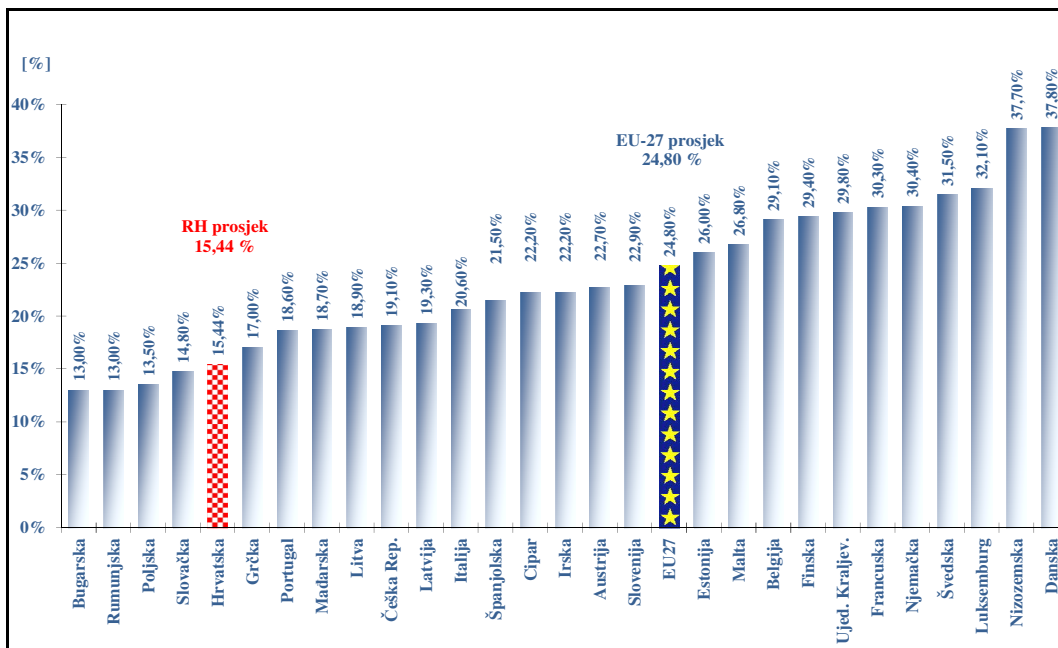
3. TRENUTNO STANJE

Ukupan broj korisnika interneta u cijelom svijetu pa tako i u RH pokazuje tendenciju ubrzanog rasta. Međutim, kad je u pitanju korištenje interneta i širokopojasnog pristupa internetu, RH, nema željenu konkurentnost u usporedbi sa zemljama EU. Prema podacima Eurostat, u RH je na kraju 2009. godine samo 50 posto domaćinstva koristilo internet, a svega 39 posto imalo širokopojasni pristup internetu. Prema tim pokazateljima RH je u usporedbi s zemljama EU pri samom dnu.

Slika 1. Domaćinstva - korisnici interneta i širokopojasnog pristupa [izvor: Eurostat]

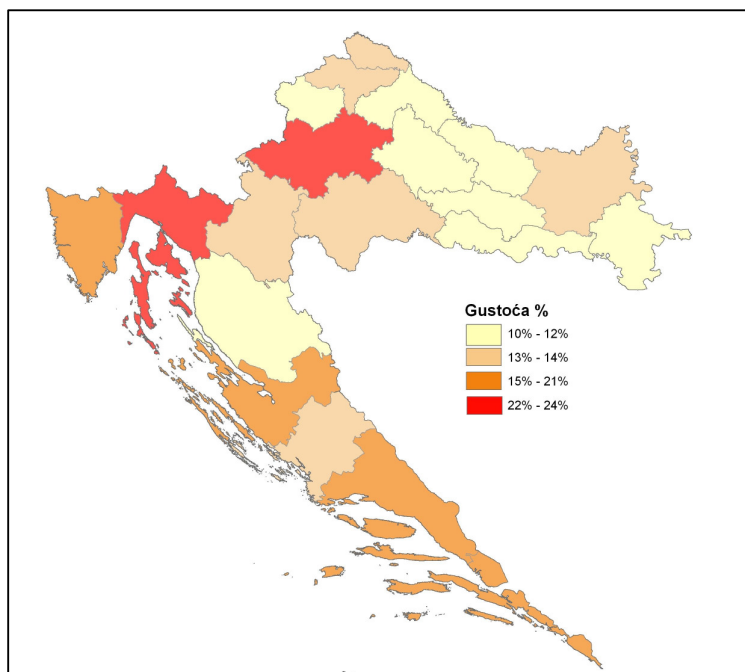
RH je pri samom dnu i što se tiče ukupnog broja širokopojasnog pristupa internetu.

Slika 2. Ukupan broj korisnika širokopojasnog pristupa [izvor: HAKOM]

Međutim, dublja analiza raspoloživih podataka vodi do još goreg, dramatičnog stanja kod pravnih subjekata: poduzeća i ustanova. Prema tim podacima, samo 28 posto njih ima širokopojasni pristup (dok svi imaju tradicionalni, fiksni priključak). Autor procjenjuje da ovakvom alarmantnom stanju dobrim dijelom doprinose i zapuštena tijela državne uprave, posebno ona u ruralnim krajevima.

Gornju ocjenu dokazuje i grafički prikaz zastupljenosti širokopojasnih priključaka po pojedinim županijama. Slika pokazuje vrlo neravnomjernu rasprostranjenost zastupljenosti širokopojasnih priključaka po pojedinim županijama, a time i opravdanost selektivnih poticaja u razvoj širokopojasnog pristupa internetu u RH.

Slika 3. Rasprostranjenost širokopojsnih priključaka po županijama [izvor: HAKOM]

4. CILJEVI PROGRAMA

Ciljevi razvoja interneta i širokopojsnog pristupa internetu polaze od slike društva kakvo priželjkujemo, a to je informatičko društvo i društvo znanja. Imajući u vidu danas neupitnu vezu između razvijenosti interneta i širokopojsnog pristupa internetu i ukupnog društvenog razvoja, unaprjeđenje ovog područja nužan je uvjet daljnjeg razvoja RH. Kako nema razvijene Hrvatske bez razvijenih regija to posebnu pažnju treba posvetiti potpori korištenja interneta i uvođenja širokopojsnog pristupa internetu u slabije razvijene krajeve svjesni da kapital neće ići tamo gdje nema direktnog profita. U tom smislu je HAKOM zacrtao ciljeve programa koji se u prvom redu rukovode dugoročnim javnim interesima te interesima sektora elektroničkih komunikacija:

- poduprijeti strukturno uravnoteženi regionalni razvoj informacijske i komunikacijske tehnologije
- pomoći razvoju ruralnih dijelova zemlje a posebno udaljenim i slabo naseljenim krajevima
- omogućiti uključivanje (barem dijela) stanovništva tih krajeva u informatičko društvo

- pomoći razvoju obrazovanja, zdravstva, poljoprivrede i turizma u navedenim područjima
- poduprijeti razvoj sadržaja, aplikacija i usluga u sektoru elektroničkih komunikacija
- potaknuti dinamičniji razvoj slobodnog, neutralnog tržišnog natjecanja na svim elementima širokopojasnog ekosustava
- doprinijeti povećanju globalne konkurentnost i produktivnost hrvatskog gospodarstva.

S aspekta širokopojasnog ekosustava HAKOM definira sljedeće ciljeve:

- Mreža: doprinijeti stvaranju pretpostavki za bržu izgradnju mreže nove generacije (NGN), pomoći razvoju tehnološki neutralnog širokopojasnog pristupa internetu, uključujući i pristup nove generacije (NGA), te doprinijeti povećanju penetracije širokopojasnog pristupa internetu u RH a posebno u ruralnim krajevima gdje kapital ne pokazuje interes za ulaganja. Širokopojasni pristup sam po sebi ne znači ništa. On ima smisla samo ako postoje aplikacije i usluge koje zahtijevaju širokopojasni pristup.
- Usluge: doprinijeti pojavi novih pružatelja usluga kako bi se povećao dijapazon i kvaliteta raspoloživih usluga za obrazovanje, zdravstvo, poljoprivredu i turizam cijeloj zajednici a posebno u ruralnim krajevima. Osigurati da usluge za obrazovanje i zdravstvo budu stanovništvu ovih krajeva besplatne a usluge za poljoprivredu i turizam vrlo pristupačne.
- Aplikacije: potaknuti kreativno i učinkovito stvaranje pretpostavki za informacijsko društvo i ekonomiju znanja sa razvojem novih sadržaja i širokopojasnih aplikacija, a posebno razvoj sadržaja i aplikacija relevantnih za daljnji razvoj ovih područja tj. onih koji doprinose podizanju intelektualnog kapitala, veće poslovne učinkovitosti ili kvalitetnijeg života na ovim područjima.
- Korisnik: omogućiti stanovništvu veće mogućnosti korištenja interneta i širokopojasnog pristupa internetu u poslu i svakodnevnom životu nezavisno od lokacije, obrazovanja, dobi ili interesa. Osigurati stanovništvu ovih krajeva barem neki kanal za pristup korištenjem širokopojasnog pristupa internetu a dodatnu pažnju posvetiti uključivanje u program i ljudi s posebnim potreba na ovom području.

5. EKOSUSTAV

Prethodni programi horizontalnih potpora „*Program za povećanje dostupnosti širokopojasnog pristupa internetu na područjima od posebne državne skrbi i brdsko-planinskim područjima*“ i „*Program za razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa internetu matičnih i područnih škola na otocima u CARNet mrežu i uspostave sustava za daljinsko podučavanje*“ koje je proveo HAKOM u suradnji s MMPI-em, e-Hrvatskom i Carnet-om, završeni su uspješno.

Na temelju iskustva iz prethodnih programa HAKOM predlaže kvalitativnu promjenu pristupa: umjesto potpore za uvođenje širokopojasnog pristupa, primjenjuje se širokopojasni ekosustav tj. potpora se daje za cijeli lanac vrijednosti: pristup, usluga, aplikacije i oprema. Posebna pažnja posvetila bi se odgovarajućim sadržajima za ta područja. Promjenom pristupa na cijeli lanac vrijednosti s naglaskom na ključne sadržaje povećava se kvaliteta života (obrazovanje i zdravstvo) te dinamizira razvoj poljoprivrede, turizma, itd. u tim krajevima. S obzirom da će ovakvim pristupom na ciljanim područjima biti stvoreni bolji uvjeti za širokopojasni pristup te za povezivanje i lokalnog stanovništva na širokopojasni pristup internetu, neće trebati uložiti velika dodatna sredstva kako bi se to omogućilo.

Širokopojasnost se tradicionalno definira kao brza komunikacijska mreža koja korisniku omogućuje prijenos podataka brzinama iznad 256 kbit/s. Ova pojednostavljena definicija širokopojasnosti stvara pogrešnu sliku širokopojasnosti. Širokopojasnost je ekosustav tj. skup različitih, međusobno spojenih proizvoda i usluga koje funkcioniraju kao cjelina a čija se interakcija odvija velikim brzinama.

Širokopojasni ekosustav obuhvaća:

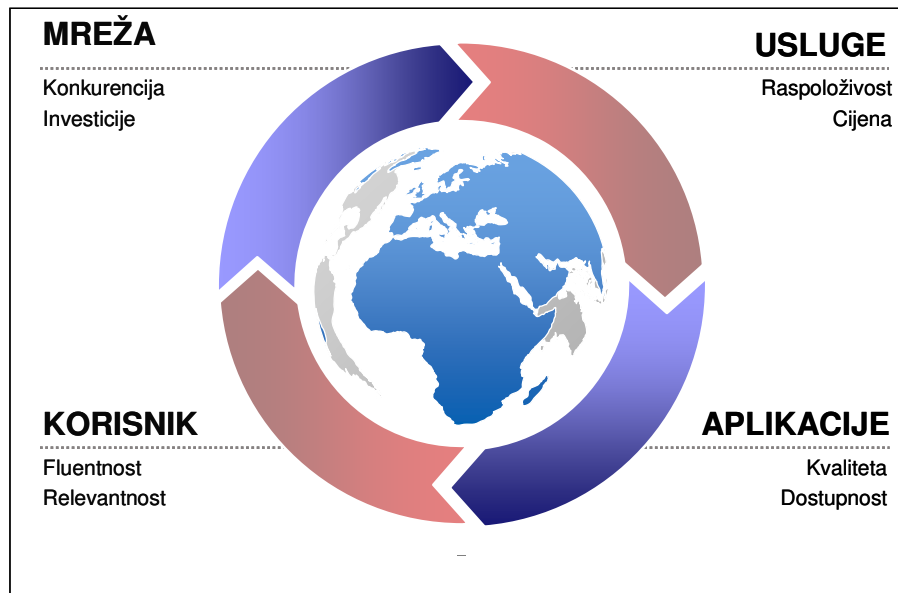
- brzu mrežu (ne samo pristup) koja nove zahtjeva investicije,
- usluge visoke raspoloživosti,
- aplikacije i slobodan pristup do njih
- korisnika s dostupom do relevantnih usluga.

Brze mreže povećavaju raspoloživost i dostupnost snažnih i kvalitetnih usluga do aplikacija i korisnika. Aplikacije pružaju korisniku pristup do njemu relevantnih usluga,

sadržaja i podataka. Korisnici postaju sve iskusniji i brojniji povećavajući potražnju i podupirajući nove investicije u širokopojasni ekosustav stvarajući tako zatvoreni krug. Danas brze mreže možemo tretirati kao pretpostavku, aplikacije kao centralni dio

Širokopojasni ekosustav pristup predstavlja iskorak od tradicionalnog telefonskog razmišljanja koje se uglavnom svodi na poticanje ponude i rast infrastrukture bez poticanja sveukupnog lanca vrijednosti. Širokopojasnost je više od širokopojasnog pristupa.

Novi pristup potiče ravnomjerni razvoj svih elemenata ekosustava koji u konačnici ubrzava razvoj sektora. Zanemarivanje bilo kojeg elementa ekosustava stvar dugoročne probleme razvoja tog sektora – „konvoj ide brzinom najsporijeg broda“ – obzirom na veliku međuzavisnost tih elementa. Investicije u brzu mrežu povećavaju kvalitetu usluga i omogućavaju stvaranje kompleksnijih i snažnijih aplikacija. Nove, snažnije aplikacije privlače nove korisnike, oni povećavaju promet i vrijednost širokopojasnosti što pak rezultira novim investicijama.

Slika 4. Širokopojasni ekosustav

Brze mreže su pretpostavka širokopojasnom ekosustavu. Ključni element su softverske aplikacije koje korisniku omogućuju dostup do sadržaja. Usluge omogućuju pakiranje i

isporuku tog sadržaja. Ali sve to ima smisla i svrhe zbog korisnika. Pod korisnikom se ovdje podrazumijeva krajnji korisnik i njegov terminal.

6. O PROGRAMU

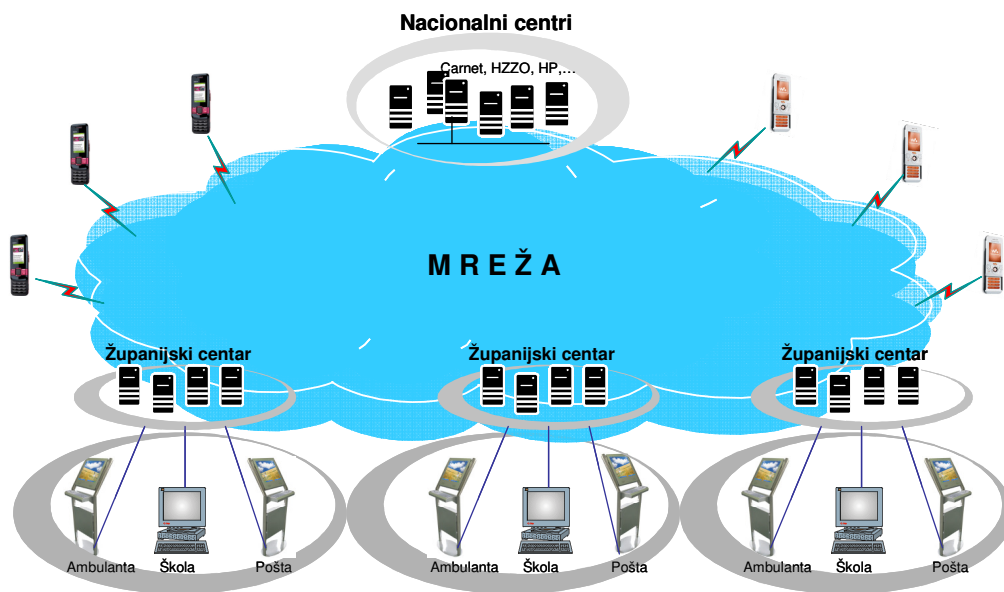
Prijedlog, ako bude prihvaćen, omogućio bi HAKOM-u da u dogovoru s drugim mjerodavnim tijelima državne uprave pokrene program potpore u slabije naseljenim područjima, s obzirom da privatni kapital ne ide tamo gdje nema brzog profita. Osim što direktno utječe na razvoj slabije naseljenih područja, program doprinosi sveukupnom razvoju i dinamiziranju gospodarstva Republike Hrvatske kroz razvoj tržišta elektroničkih komunikacija tako što povećava broj širokopojsnih priključaka, razvija i uvodi nove softverske proizvode, doprinosi očuvanju i povećanju zaposlenosti itd.

Ciljevi programa obuhvaćaju:

- spajanje širokopojsnim pristupom internetu svih do sada nespojenih osnovnih i srednjih škola (procjena: oko 150), zdravstvenih ustanova (procjena: 200), tijelima javne vlasti (procjena: u radu) te prostorijama mjesnih zajednica ili najbližih poštanskih ureda (procjena: oko 200),
- na temelju topologije mreže, i procjene potrebnog kapaciteta za svakog pojedinog korisnika određuju se minimalni, tehnološki neutralni zahtjevi na rješenje,
- instalaciju odgovarajućeg terminala (internetski kiosk za mjesta namijenjena kraćem zadržavanju ili PC za mjesta gdje su prihvatljiva dulja zadržavanja) na svim spojenim mjestima navedenim u prvoj točki,
- instalacija informacijske infrastrukture (serveri i aplikacije) za implementaciju predloženih usluga u regionalnim središtima,
- instalaciju jednostavnog i razumljivog e-učenje (*e-learning*) softvera za obuku o korištenju interneta na svim spojenim mjestima navedenim u prvoj točki,
- pristup izabranim informativnim i obrazovnim aplikacijama i sadržajima za sve osnovne i srednje škole,
- pristup izabranim informativnim, savjetodavnim i zdravstvenim (?) aplikacijama i sadržajima za sve zdravstvene ustanove,
- instalaciju u prostorijama mjesnih zajednica ili u najbližim poštanskim uredima opreme i softvera za burzu, tj. ponudu i potražnju (prodaju i kupnju) poljoprivrednih proizvoda (poput suhih smokava i šljiva, bajama, oraha, kamilice, kadulje, origana itd.) preko poštanske distribucijske mreže,

- instalaciju u prostorijama mjesnih zajednica ili u najbližim poštanskim uredima opreme i softvera za turističku burzu, tj. ponudu i potražnju (prodaju i kupnju) turističkih usluga (poput seoskog, lovnog, ribolovnog, zimskog itd.),
- instalaciju u prostorijama mjesnih zajednica ili u najbližim poštanskim uredima opreme i softvera za savjete u području poljoprivrede i stočarstva, ribolova tj. ponudu i potražnju (prodaju i kupnju) turističkih usluga (poput seoskog, lovnog, ribolovnog, zimskog itd.),
- instalira se softver koji će omogućiti stanovništvu pristup spomenutim sadržajima iz mobilne mreže,
- povećanje gustoće širokopojasnog pristupa na ciljanom području na minimalno 15% kroz priključenje lokalnog stanovništva na širokopojasni pristup (???)

Po završetku programa korisnik se brine za održavanje vlastite opreme i priključka (flat rate?) na temelju uvjeta koji budu prihvaćeni u postupku nadmetanja ovog programa.

Slika 5. Elementi potpore u pojednostavljenoj arhitekturi mreže

7. FINANCIRANJE

Budući da se HAKOM ne financira iz državnog proračuna već iz prihoda operatora, to uvođenje ovog programa ne bi financijski opteretilo državni proračun. Sredstva za obavljanje poslova HAKOM-a osiguravaju se iz naknada za ograničena dobra i iz postotka od bruto prihoda operatora. Izračun i visina naknada te način plaćanja propisuju se pravilnikom na temelju godišnjega financijskog plana uz prethodnu suglasnost Vlade Republike Hrvatske. Višak prikupljenih sredstava HAKOM može prenijeti u sljedeću godinu i za taj iznos umanjiti naknade.

Predloženom promjenom naknade se ne bi umanjivale, već bi se investiralo povratno u tržište elektroničkih komunikacija, tj. u razvoj interneta i širokopojasnog pristupa internetu na način da se pokrene višegodišnji program horizontalne potpore u slabije naseljenim područjima gdje ne postoji dostatan interes za razvoj i ulaganje u razvoj interneta i širokopojasnog pristupa internetu, a koji će omogućiti brži razvoj ovih krajeva u RH.

Višak sredstava HAKOM-a se preraspodjeljuje do ostvarenja strateških ciljeva razvoja interneta i širokopojasnog pristupa internetu na ciljanim zemljopisnim područjima i za priključenje ciljanih skupina korisnika, ali ne dulje od 2015. godine.

Godišnji višak prihoda nad rashodima HAKOM-a koji će se preraspodijeliti na program horizontalne državne potpore procjenjuje se na 15.000.000,00 kn do najviše 20.000.000,00 kn. Točan iznos za svaku sljedeću godinu utvrđuje se dopunama godišnjeg financijskog plana koji se, uz prethodnu suglasnost Vlade Republike Hrvatske, donosi u drugoj polovici tekuće godine te se kroz kapitalne donacije uvrštava financijski plan sljedeće godine (uz uvjet da program bude prihvaćen).

Sredstva se ravnomjerno raspoređuju na sva ciljana područja i za sve ciljane skupine. U slučaju da se sredstva na određenom području ili za određenu skupinu ne iscrpe u potpunosti, preusmjerit će se na područja i skupine gdje postoji interes veći od planiranog ili na ostale korisnike na ciljanim područjima.

8. OČEKIVANI REZULTATI

HAKOM smatra da bi, u slučaju prihvaćanja prijedloga, program donio sljedeće koristi:

- ravnomjerniji razvoj regija,
- brži rast korištenja interneta i širokopojasnog pristupa internetu,
- doprinos sveukupnom razvoju i dinamiziranju gospodarstva,
- povećanje bruto nacionalnog dohotka, ,
- otvaranje novih radnih mjesta (ulaganje od 1.000.000 kn u širokopojasni pristup otvori 10 do 15 novih radnih mjesta),
- omogućavanje pristupa internetu i obuka ruralnog stanovništva u korištenju interneta,
- unaprjeđenje sustava obrazovanja na navedenim područjima,
- unaprjeđenje sustava zdravstva na tim područjima,
- potpora razvoju poljoprivrede u ruralnim područjima kroz razvoj dodatnog distribucijskog kanala
- potpora razvoju turizma u ruralnim područjima.

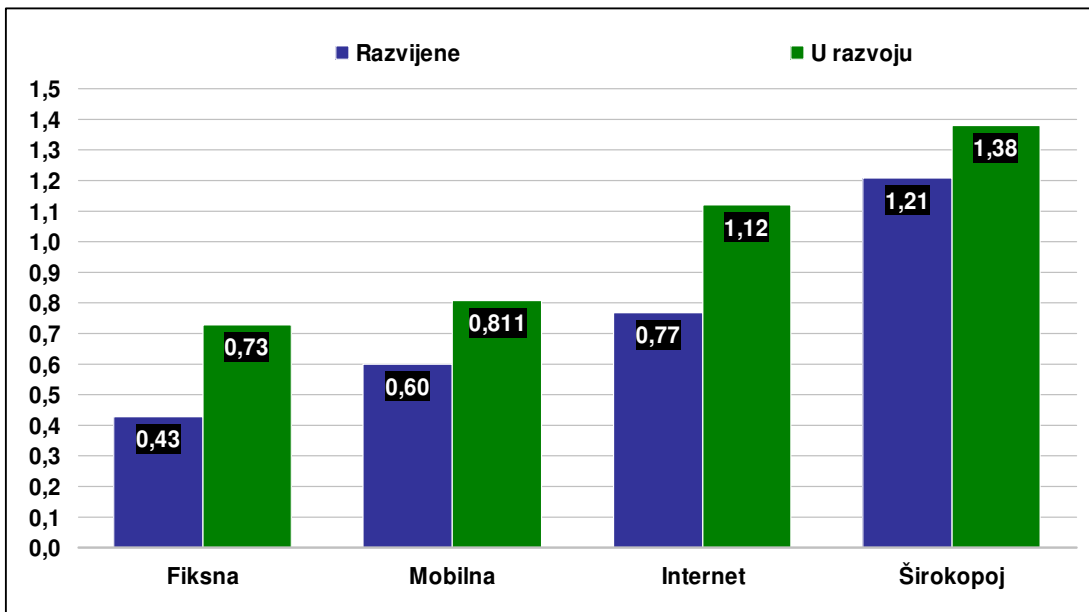
Srednjoročno i dugoročno program bi imao samo pozitivne efekte na državni proračun, s obzirom da se program realizira iz viška sredstava HAKOM-a i da ne opterećuje državni proračun. Iako fiskalne učinke u smislu punjenja proračuna nije lako procijeniti, iskustva i korelacije s učincima iz sličnih programa u razvijenim zemljama ukazuju na opravdanost programa.

U svijetu je dokazana vrlo čvrsta korelacija između ulaganja u širokopojasni pristup internetu i povećanja bruto nacionalnog dohotka. Prema analizi Svjetske banke 10 posto povećanja ulaganja u širokopojasni pristup rezultira povećanjem bruto nacionalnog dohotka od 1.21 posto kod razvijenih zemalja odnosno 1.38 posto kod zemalja sa slabije razvijenom ekonomijom. Pored toga smatra se da ulaganje od 1.000.000 kn u širokopojasni pristup otvori 5 do 15 novih radnih mjesta.

Program potiče i ujednačava razvoj slabije naseljenih regija tako što:

- potpomaže sustav zdravstva i obrazovanja,
- promovira i obučava korištenje interneta,
- potpomaže razvoj poljoprivrede i turizma,
- potpomaže razvoj softverskih aplikacija i usluga,
- širi brzi pristup internetu i

- doprinosi razvoju fiksnih i mobilnih komunikacija.

Slika 6. Utjecaj 10 posto povećanja ulaganja na povećanje BDP [izvor: WB].

Potencijalni fiskalni učinci su:

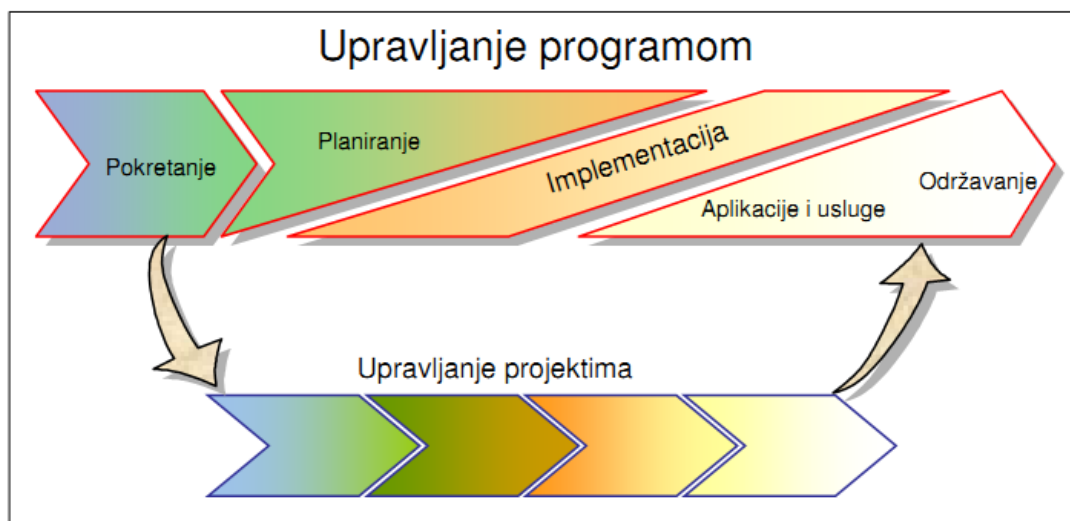
- Dugoročno, program dinamizira razvoj poljoprivrede i turizma u ruralnim područjima te doprinosi punjenju državnog proračuna.
- Program omogućuje transformaciju i informatizaciju Hrvatske pošte uvođenjem nove usluge s dodanom vrijednosti za koju ima prirodne pretpostavke – respektabilnu mrežu poštanskih ureda diljem RH čime dugoročno smanjuje opterećenje na državni proračun.
- Program povećava širokopoljanski pristup internetu i njegovo korištenje, tj. povećava potencijalni prihod operatora u fiksnoj mreži a time i državni proračun.
- Program povećava upotrebu mobilnih komunikacija, mobilnog interneta, odnosno prihod operatora, a time i državni proračun.

9. ORGANIZACIJA

Program treba organizirati i voditi prema nekom od svjetski prihvaćenih modela npr. IADI. Program mora imati snažnu upravljačku grupu koja se sastoji od voditelja programa, tehničkog kordinatora i financijskog kordinatora te po jedan predstavnik ciljane skupine kao stalni članovi. Preporučljivo je da voditelj programa bude profesionalni program/projekt voditelj. Naime, voditelj programa treba kordinirati rad članova upravljačke grupe i voditelja projekata, planirati na nivou programa i dodjeljivati resurse itd. Od tehničkog kordinatora se očekuje ekspertno poznavanje aplikacija i usluga. O njegovoj sposobnosti ovisit će realizacija ekosustava. Upravljačkoj grupi se tijekom napredovanja programa pridružuju povremeno pravnik, nadzornik i voditelji projekata. Program se može sastojati od više projekata koji trebaju organizirati prema PMI modelu. Projekte će vjerojatno trebati podijeliti u dvije kategorije: hardverske i softverske.

Prva kategorija će obuhvatiti pristup, serversku i klijentsku opremu. Projekte treba organizirati prema geografskim područjima. Treba predvidjeti pet jednogodišnjih projekata takvih koji će uz određenu fleksibilnost pokriti sva ciljana područja.

Druga kategorija će obuhvatiti aplikacije i usluge. Ove projekte treba organizirati prema ciljanim skupinama. Treba ih započeti u faznom pomaku od najviše jedne godine.

Slika 7. Proces upravljanja i vođenja programa potpore.

Faza *Pokretanja* završava prihvatanjem programa. U međuvremenu se može nastaviti s priprema za fazu *Planiranja*.

Profil Područja - Kako bi se uspješno implematirala potpora potrebno je prikupiti osnovne informacije o području kao što su broj stanovnika, broj domaćinstava, broj djece itd. Pored toga važno je prikupiti informaciju o broju ciljanih korisnika, prisutnost jednog ili više operatora na tom području, ima li ciljni korisnik univerzalnu uslugu, topografiju područja iz koje se mogu ustanoviti udaljenosti od većeg središta. Na kraju treba snimiti ekonomsku osnovu kraja, poljoprivreda, stočarstvo, ribolov, turizam radi izbora aplikacija.

Analiza ciljanih korisnika - Aktivnost treba obuhvatiti potencijalne potrebe svakog pojedinog ciljanog korisnika kao što su potreban kapacitet tj. brzina priključka, izbor i broj terminala, adekvatne aplikacije i usluge itd. Analiza će se napraviti u suradnji s nadležnim institucijama. Drugi aspekt ove faza je studija preliminarna studija koja treba podazati kako relizirati program na tom području.

Analiza zahtjeva - Aktivnost treba osigurati prepoznavanje potreba ciljanih korisnika nekog područja i njihovo pretvaranje u tehničke zahtjeve. Obuhvaća tip i broj terminala (kiosk/PC), cijenu terminala, instalacije (i održavanja iako troškove održavanje preuzima ciljani korisnik), tip i broj servera, cijenu servera, instalacije (i održavanja iako troškove održavanje preuzima ciljani sektor). Zatim lokacije ciljanih korisnika, minimalne zahtjeve na širinu pojasa, kvalitetu usluga mobilnost itd. Nadalje, potrebno pobrojati i preliminarno specificirati sve aplikacije koje će se implementirati u provoj godini programa te napraviti prijedlog za slijedeću godinu. Konačno treba još plan uvođenja usluga na temelju predloženih novih aplikacija i naravno već postojećih, tko će ih pakirati i nuditi, itd.

Poslovni model - Model treba definirati vlasničke odnose te uvjete rada nakon što se kod nekog ciljanog korisnika program realizira. Ovdje će se raditi uglavnom o neprofitnom poslovnom modelu. Istina, možda s s njim neće pokriti sve slučajeve. Preporuka je razraditi osnovni alternativni neprofitni model. Ne treba isključiti i neki oblik javno-privatnog partnerstva? Modeli trebaju ponuditi više odgovora. Kome je pobjednik na natječaju dužan dati pravo pristupa, pod kojim cijenama? Tko se brine o održavanju? Koje se dodatne uluge nude i pod kojim cijenama itd.

Financijski model - Financijski model treba sadržavati plan za prvu godinu i konzervativnu procjenu trošenja sredstava za slijedeće četiri godine. Plan treba slijediti predložene poslovne modele. Bitno je pobrojati sve pretpostavke koje će utjecati na troškove, kao što su brzina, udaljenosti, kopanje, kategorije korisnika, terminali itd. Pored toga treba uzeti u obzir troškove SDP (serveri, routeri, switchevi,...) te troškove razvoja ili kupnje odabranih aplikacija.

Markom model - Potrebno je pripremiti dva markom pristupa. Jedan za komunikaciju s lokalnom samoupravom, ciljanim skupinama, ciljanim korisnicima te s krajnjim korisnicima a drugi za komunikaciju s operatorima i drugi s potencijalnim izvođačima radova, dobavljačima hardvera i softvera.

Regulatorni okvir – Pri izradi dokumentacije za javno nadmetanje potrebno je uzeti u obzir regulatorne i pravne postavke Zakona o javnoj nabavi, Zakona o elektroničkim komunikacijama, Zakon o državnim potporama, Zakon o otocima, Zakon o područjima od posebne državne skrbi i planinsko-brdskim područjima te Smjernice EC o državnim potporama.